

Riina Nousiainen

15.6.2020

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi
oppivelvollisuus@minedu.fi

Lausuntopyyntönnö 30.4.2020, VN/1985/2020-OKM-1

Hallituksen esitys oppivelvollisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

- STTK kannattaa uudistusta ja painottaa, että oppivelvollisuuden laajentamisen ja toisen asteen maksuttoman koulutuksen hyödyt kohdistuvat sen ensisijaiselle kohderyhmälle eli nuorille.
- Maksuttomuus edistää koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta vähentämällä perheen varallisuuden vaikutuksia koulutukseen hakeutumiseen.
- Joustavat tavat suorittaa oppivelvollisuus ottaa huomioon eri elämäntilanteissa olevat nuoret.
- Koulutuspolitiikassa tarvitaan yhtä aikaa pitkän ja lyhyen aikavälin toimia, joilla varmistetaan nuorten kiinnittyminen yhteiskuntaan ja työelämään ja luodaan pohja kestäväälle työllisyydelle.

STTK kannattaa esitystä oppivelvollisuuden laajentamisesta ja toisen asteen koulutuksen muuttamisesta maksuttomaksi. Suomalaisten osaamistaso on kääntynyt laskuun. Erityisen huolestuttavaa on, että noin 15 prosenttia ikäluokasta jää edelleen pelkän perusasteen koulutuksen varaan. Työelämän osaamisvaatimukset kasvavat ja erityisesti matalan osaamistason työpaikat ovat vähentyneet. Suoritettu toisen asteen tutkinto antaa paremman turvan muuttuvassa työelämässä sekä valmiudet jatkuvaan oppimiseen työuran aikana.

Uudistuksella voidaan arvioida olevan positiivisia työllisyysvaikutuksia. Vaikutukset työllisyyteen ovat sitä suurempia, mitä useampi suorittaa jatkossa toisen asteen tutkinnon.

Riina Nousiainen

15.6.2020

Perusasteen varassa olevien työllisyysaste on 26 prosenttiyksikköä matalampi kuin toisen asteen suorittaneilla. Tulevaisuudessa pelkän perusasteen suorittaneiden työllisyysaste jatkaa todennäköisesti edelleen laskua. Tuoreessa osaamisen ennakkointifoorumin raportissa arvioidaan, että selvästi alle 5 prosenttia työpaikoista tulee olemaan sellaisia, joissa selviäisi ilman ammatillisen perustutkinnon tasoista osaamista.

Koulutuspolitiikassa tarvitaan yhtä aikaa pitkän ja lyhyen aikavälin toimia, joilla varmistetaan nuorten kiinnittyminen yhteiskuntaan ja työelämään ja luodaan pohja kestäväälle työllisyydelle. On tarpeen tehdä rakenteellisia muutoksia koulutukseen, joilla vahvistetaan osaamispohjaa ja edistetään tavoitetta saada kaikille vähintään toisen asteen tutkinto.

Oppivelvollisuuden suorittaminen

STTK kannattaa esitystä uudesta nivelvaiheen koulutuksesta. Joustavat muodot oppivelvollisuuden suorittamiseen vastaavat eri tilanteissa olevien opiskelijoiden tarpeisiin. Joustavuus toteutuu myös toisen asteen koulutuksessa, jossa oppisopimuskoulutus huomioidaan yhtenä tapana suorittaa oppivelvollisuus.

On tärkeää, että kokonaisuudessa säilytetään opiskelijan vapaa hakeutumisoikeus. Se lisää perusasteen päättävien valintamahdollisuuksia toisen asteen koulutukseen hakeuduttaessa.

Ohjaus ja tuki

Oppivelvollisuusiän pidentäminen ei itsessään lisää toisen asteen tutkinnon suorittamista. Hallituksen käynnistämät ohjelmat mm. opinto-ohjauksen kehittämiseksi sekä opetuksen laadun ja tasa-arvon kehittämisen eri koulutusasteilla ovat merkittäviä tavoitteen saavuttamiseksi. Opetuksen ja ohjauksen resurssit toisella asteella ovat heikentyneet aiemmin tehtyjen rahoituksen leikkausten johdosta. Lisärahoitus on tarpeen, jotta opiskelijoille voidaan tarjota heidän tarvitsemansa opetus, ohjaus ja tuki toisen asteen opinnoista valmistumiseen.

Kokonaisuudessa on tärkeää huomioida myös työpaikalla tapahtuvan oppimisen aikainen ohjauksen ja tuen tarve, joka on keskeinen osa ammatillista koulutusta.

Riina Nousiainen

15.6.2020

Opiskelijoiden terveyden, opiskelukyvyyn ja tasavertaisten mahdollisuuksien näkökulmasta olisi tärkeätä, että uudistuksen yhteydessä varmistetaan kaikille monipuoliset ja moniammatilliset opiskeluhuollon palvelut opiskelijoiden palvelutarpeiden mukaisesti. Terveysten ja toimintakykyyn liittyvät ongelmat voivat kasvattaa keskeyttämistä ja vaikuttaa valmistumisen jälkeen esimerkiksi työpaikan saantiin.

Opiskelijaksi osoittaminen

Opiskelupaikan osoittamisen menettelyn kautta koulutuksen järjestäjille voitaisiin osoittaa opiskelijoita, jotka eivät ole itse hakeutuneet kyseisen koulutuksen järjestäjän opiskelijoiksi. Erityisesti sosiaali- ja terveystalouden koulutuksessa huolena on, että alalle voidaan osoittaa opiskelijoita, joilla ei ole opinnoissa menestymisen kannalta tarvittavaa motivaatiota tai soveltuvuutta. Valtakunnallisten soveltuvuus- ja valintakokeiden säätäminen SORA-tutkintoihin olisi yksi tapa ehkäistä alalle soveltumattomuuteen liittyviä kysymyksiä.

Vastuut koulutuksen järjestäjille ja kunnille

Lakiuudistuksen myötä koulutuksen järjestäjille ja kunnille osoitetaan uusia tehtäviä jälkiohjaukseen niille perusasteen päättävillä, jotka jäävät vaille jatko-opiskelupaikkaa sekä mm. keskeyttämisuhan alla oleville opiskelijoille. Saattaen-vaihteen mallilla on mahdollista varmistaa, ettei kukaan putoa kesken koulutuksesta. Jatko-ohjauksen saatavuus on selkeä parannus ilman jatko-opiskelupaikkaa jääville nuorille.

Uusien vastuiden johdosta kunnille aiheutuu myös hallinnollista lisätyötä, jonka kustannukset tulee korvata koulutuksen järjestäjille ja kunnille täysimääräisesti. On tarpeen varmistaa, että myös pienillä toimijoilla on tarvittavat resurssit ja osaaminen ohjauksen toteuttamiseen.

Maksuttomuus

STTK kannattaa esitystä toisen asteen maksuttomasta koulutuksesta. Toisen asteen opiskelusta aiheutuvat kustannukset voivat vaikuttaa koulutukseen hakeutumiseen ja osan kohdalla jopa muodostaa esteen koulutukseen osallistumiselle. Varallisuuden ei pitäisi ohjata yhdenkään nuoren koulutusvalintoja. Maksuttomuus helpottaa myös monen toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijan taloudellista toimeentuloa, sillä koulumatkat voivat olla työpaikalla tapahtuvan oppimisen ajalta pitkiä.

Riina Nousiainen

15.6.2020

Esitys maksuttomuuden rajaamista sen kalenterivuoden loppuun, kun henkilö täyttää 20 vuotta on perusteltu. Se parantaa yhdenvertaisuuden toteutumista toisen asteen koulutuksessa ja huomioi opiskelijoiden erilaiset elämäntilanteet. Esitys tukisi myös mahdollisuutta kaksois- tai kolmoistutkinnon suorittamiseen.

Maksuttomuus edistää koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Erot oppimistuloksissa perusasteella ovat kasvaneet ja koulutusvalinnat toiselle asteelle tultaessa eriytyneet sukupuolittain. Lapsilla ja nuorilla pitäisi olla mahdollisuus tehdä koulutusvalintoja omaan mielenkiintoon perustuen. STTK painottaa, että oppivelvollisuuden laajentamisen ja toisen asteen maksuttoman koulutuksen hyödyt kohdistuisivat sen ensisijaiselle kohderyhmälle eli nuorille.

Lain voimaantulo

STTK pitää tärkeänä, että lainvalmistelua jatketaan suunnittelussa aikataulussa. Oppivelvollisuuslain voimaantulon ajankohtaa tulee tarvittaessa voida tarkastella vallitsevat olosuhteet huomioiden.

STTK ry

Antti Palola
puheenjohtaja

Taina Vallander
johtaja

Lisätietoja

Riina Nousiainen
asiantuntija, koulutus ja osaaminen
riina.nousiainen@sttk.fi